

Visoka tehnička škola Niš

Savremene računarske tehnologije

Predmet: **Elektronsko poslovanje**

Prof. dr Zoran Veličković, dipl. inž. el.

2019/20.

Prof. dr Zoran Veličković, dipl. inž. el.

Elektronsko poslovanje

Digitalna ekonomija i savremeno poslovanje

(1)

Sadržaj

- ▶ **UVOD**

- ▶ Način polaganja ispita
- ▶ Izvod iz programskog sadržaja
- ▶ Literatura

- ▶ **SAVREMENO POSLOVANJE**

- ▶ Digitalna ekonomija
- ▶ Elementi digitalne ekonomije
- ▶ Odlike digitalne ekonomije

- ▶ **ELEKTRONSKO POSLOVANJE**

- ▶ Faktori poslovnog okruženje
- ▶ Poslovni pritisci
- ▶ Poslovni odgovori
- ▶ Redizajn poslovnih procesa

Osnovne informacije o predmetu

► KURIKULUM

- Predavanja: 2 časa
- Laboratorijske vežbe: 2 časa.

► Predavanja su obavezna!

► Laboratorijske vežbe su obavezne!

► Kako do OBAVEZNIH 30 bodova?

- Predispitne obaveze (30 bodova).
- Ispitne obaveze (30-70 bodova).

► Način polaganja ispita

- Predispitne obaveze + KOLOKVIJUMI + Ispit = max 100 bodova.
- $\max (10 + 20) + (20 + 20) = \max 70$ bodova u toku semestra.
- Max 30 bodova na Ispitu.

Izvod iz programa

► PREMET IZUČAVANJA:

- Digitalna ekonomija i savremeno poslovanje
- Poslovni modeli i forme savremenog poslovanja
- e-usluge: e-bankarstvo, e-uprava, e-učenje, e-zdravstvo

► TEME KOJE SE OBRAĐUJU:

- Poslovni pritisci
- Globalizacija poslovnih procesa
- e-bussines ili e-commerce?
- Ciljevi uvođenja elektronskog poslovanja
- Modeli elektronske trgovine
- Virtuelene organizacije
- Infrastruktura e-poslovanja
- Forme elektronskog poslovanja
- e-plaćanje, e-novac
- Mobilna trgovina (m-commerce)
- Elektronsko bankarstvo
- Elektronsko poslovanje u javnoj upravi (e-government)
- e-vlade
- Public Key Infrastructure – PKI
- Secure Sockets Layer – SSL
- Pravni aspekti e-biz-a
- Budućnost e-biza
- Umesto zaključka

Literatura

- Z. Veličković, Elektronsko poslovanje, predavanja 2019/20.
- Z. Veličković, Elektronsko poslovanje – Praktikum laboratoriskih vežbi, 2018.
- B. Radenković, M. Despotović, Z. Bogdanović i ostali, Elektronsko poslovanje, FON, Beograd 2015.
- M. Milosavljević, V. Mišković, Elektronska trgovina, US Beograd, 2011.
- Preporučeni Web izvori. Beleške sa predavanja
- [Http://www.vtsnis.edu.rs](http://www.vtsnis.edu.rs)

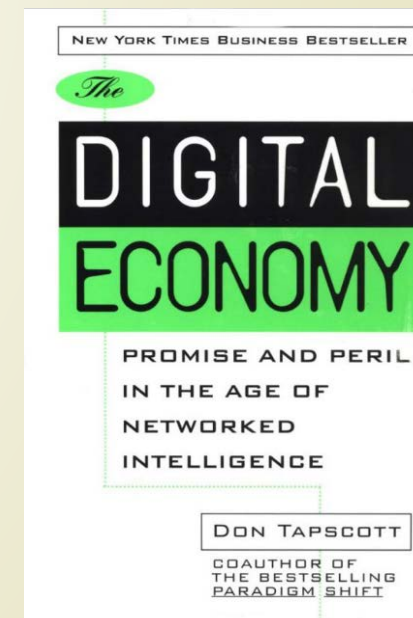

Digitalna ekonomija (1)

- ▶ **DIGITALNA EKONOMIJA** predstavlja SAVREMENI NAČIN POSLOVANJA u kome se naročito koriste **informaciono-komunikacione tehnologije - IKT** (engl. *Information and Communications Technologies - ICT*).
- ▶ Pojam „**DIGITALNA EKONOMIJA**“ se prvi put pojavio 1994. u knjizi **DONA TAPSKOTA** „DIGITALNA EKONOMIJA - Obećanje i opasnost u doba umrežene inteligencije“.
- ▶ Po Tapskotu, DIGITALNA EKONOMIJA je pojam nastao **KONVERGENCIJOM** veoma RAZLIČITIH nauka i tehnologija kao što su:
 - ▶ Ekonomija,
 - ▶ Informatika i
 - ▶ Informaciono-komunikacione tehnologije - IKT.

Don Tapscott

Digitalna ekonomija (2)

- ▶ Može se reći da je SAVREMENA DIGITALNA EKONOMIJA **VODEĆI POKRETAČ** privrednih aktivnosti i preduzetničke konkurencije.
- ▶ **DIGITALNA EKONOMIJA** predstavlja **TRANZICIJU** od INDUSTRIJSKE EKONOMIJE ka DIGITALNOJ EKONOMIJI koju posebno karakterišu:
 - ▶ Informacije,
 - ▶ Nematerijalna dobra,
 - ▶ Usluge.
- ▶ Digitalna ekonomija je danas sve prisutnija u **PRIVATNOM** i **JAVNOM SEKTORU** kao što su:
 - ▶ Obrazovanje,
 - ▶ Zdravstvo,
 - ▶ Usluge,
 - ▶ Javna uprava.

Elementi i odlike digitalne ekonomije

► **OSNOVNI ELEMENTI** digitalne ekonomije su:

1. **DIGITALIZACIJA** i upotreba informaciono-komunikacionih tehnologija IKT u poslovanju i javnoj upravi;
2. **SISTEMATIZACIJA** i ugradnja **ZNANJA U SOFTVER**;
3. **KREIRANJE** informacija i **NEMATERIJALNIH DOBARA** koja poseduju **TRŽIŠNU VREDNOST**;
4. **REORGANIZACIJA** poslovnih subjekata.

► Osnovne **ODLIKE DIGITALNE EKONOMIJE** su:

- Globalizacija,
- Umrežavanje,
- Mobilnost,
- Integracija i
- Elektronsko poslovanje.

Globalizacija i umrežavanje

- ▶ **GLOBALIZACIJA** je pojam koji se koristi za opisivanje promena u društvu, kulturi i **SVETSKOJ EKONOMIJI** koje dovode do dramatičnog porasta međunarodne razmene.
 - ▶ Tržište postaje **GLOBALNO** - smanjuje se uloga i značaj lokalnog tržišta.
 - ▶ Internet **UBRZAVA PROCES** globalizacije.
 - ▶ Internet ruši nacionalne, kulturne, organizacione i političke **GRANICE!**
- ▶ **UMREŽAVANJE**
 - ▶ Veliki poslovni sistemi su **GEOGRAFSKI DISLOCIRANI** i za svoje poslovanje zahtevaju elektronsko povezivanje;
 - ▶ **SLOŽENA ORGANIZACIJA** poslovnih sistema zahteva **NOVA - ELEKTRONSKA SREDSTVA** upravljanja;
 - ▶ **INFRASTRUKTURA INTERNETA** se koristi u **KOORDINACIJI** i **SINHRONIZACIJI** aktivnosti u poslovnom procesu.

Mobilnost i integracija

► MOBILNOST

- **IZJEDNAČAVANJE** mogućnosti rada u ZATVORENOM - "kancelarijskom", prostoru sa radnim mestom na OTVORENOM prostoru.
- Opšte prihvaćeni **principi poslovanja** u digitalnoj ekonomiji su:
 - Bilo kada,
 - Odasvuda,
 - Bilo sa čim!
- **MOBILNO** radno mesto.

► INTEGRACIJA

- Proces globalizacije radikalno menja poziciju kompanija na tržištu.
- U procesu globalizacije jedan od efikasnih mehanizama **jačanja konkurentne sposobnosti** jeste ukрупnjavanje (integracijom).

Elektronsko poslovanje (1)

- ▶ **ELEKTROELEKTRONSKO POSLOVANJE** (engl. *e-business*) je **SKUP POSLOVNIH AKTIVNOSTI** u poslovnoj organizaciji koji se odvijaju posredstvom **INFORMACIONO-KOMUNIKACIONIH** tehnologija, a posebno Interneta, a koje podrazumevaju:
 - ▶ **OPTIMIZACIJU POSLOVNIH PROCESA** u
 - ▶ proizvodnji, marketingu, veleprodaji,
 - ▶ distribuciji, prodaji, naplati,
 - ▶ isporuci, dopuni zaliha;
 - ▶ **UNAPREĐENJE ODNOSA SA CILJNIM JAVNOSTIMA** a posebno
 - ▶ klijenata, zaposlenih,
 - ▶ dobavljača, distributera, ...
 - ▶ **UNAPREĐENJE OSTALIH POSLOVNIH SERVISA PODRŠKE** kao što su
 - ▶ banke, advokatske agencije,
 - ▶ računovodstvene agencije, zakonodavstvo i vladine agencije.

Elektronsko poslovanje (2)

- ▶ **OPTIMIZACIJA POSLOVNIH PROCESA** je unapređenje odnosa sa **CILJNIM JAVNOSTIMA** i unapređenje ostalih poslovnih **SERVISA PODRŠKE** - nije jeftina poslovna aktivnost!
 - ▶ Ove poslovne aktivnosti zahtevaju **VISOKO-KVALIFIKOVANE ZAPOSLENE** i sofisticiranu tehnološku infrastrukturu.
- ▶ Osnovno pitanje koje se ovde može postaviti:
 - ▶ Koji je motiv poslovnih organizacija da troše **RESURSE** i **SREDSTVA** na unapređenju svojih poslovnih procesa?
 - ▶ Šta to nagoni poslovne organizacije da ulažu u unapređenje svojih poslovnih aktivnosti?
 - ▶ Koji su to **FAKTORI POSLOVNOG OKRUŽENJA** koji presudno utiču na ponašanje poslovnih organizacija?
 - ▶ Odakle dolaze?
 - ▶ Ko ih oblikuje?

Nedostaci digitalne ekonomije

- ▶ Neki od rizika do kojih dovodi razvoj digitalne ekonomije:
 - ▶ Napredak digitalne ekonomije može dovesti do **GUBITKA RADNIH MESTA**. Prilikom automatizacije procesa, potreba za ljudskim resursima se smanjuje.
 - ▶ Digitalna ekonomija zahteva složene procese i tehnologije. Za izgradnju platformi i njihovo održavanje potrebni su **OBUČENI STRUČNJACI**. Oni nisu lako dostupni, posebno u ruralnim i poluseoskim oblastima.
 - ▶ Digitalna ekonomija zahteva **SNAŽNU INFRASTRUKTURU**, visoko funkcionalan Internet, jake mobilne mreže i telekomunikacije.
 - ▶ Internet je plodno područje za **ZLONAMERNO DELOVANJE**:
 - ▶ Nebezbedno
 - ▶ Teroristi koriste društvene mreže da bi se promovisali,
 - ▶ Dileri droga koriste Internet za trgovinu,
 - ▶ Autoritarni režimi.

Faktori poslovnog okruženja (1)

▶ Osnovne KARAKTERISTIKE FAKTORA POSLOVNOG OKRUŽENJA su:

- ▶ **PROMENLJIVOST**, a vrlo često i
- ▶ **NEPREDVIDIVOST**,

tako da kompanije moraju **BRZO** da reaguju na njih.

▶ Pretpostavlja se da će se **DINAMIKA** i **STEPEN NESIGURNOSTI** faktora poslovnog okruženja **STALNO POVEĆAVATI** u budućnosti!

▶ **FAKTORI POSLOVNOG OKRUŽENJA** se mogu klasifikovati u dve osnovne kategorije, a to su:

- ▶ **ORGANIZACIONI** FAKTORI,
- ▶ **TEHNOLOŠKI** FAKTORI.

▶ Faktori iz poslovnog okruženja presudno utiču na stvaranje visoko-konkurentnog okruženja u kome su **POTROŠAČI U FOKUSU**.

Faktori poslovnog okruženja (2)

- ▶ POSLOVNE ORGANIZACIJE će raditi u poslovnom okruženju sa **POVEĆANIM PRITISCIMA**, a sve u cilju povećanja proizvodnje dobara koristeći **MANJE RESURSA**.
- ▶ Dinamičke promene faktora poslovnog okruženja **ISTOVREMENO** predstavljaju:
 - ▶ POSLOVNE PRITISKE i
 - ▶ POSLOVNE **POKRETAČE** !
- ▶ **POSLOVNI PRITISCI** iz okruženja se mogu predstaviti kao **SILE** koje stvaraju **PRITISKE** na rad organizacije.
 - ▶ Da bi organizacije opstale, po zakonu **AKCIJE I REAKCIJE**, moraju se **SUPROSTAVITI** ovim silama.
 - ▶ Pogledajte grafički prikaz ove teze na sledećem slajdu.
- ▶ Šta to stoji na raspolaganju **POSLOVNIM ORGANIZACIJAMA** kao **PROTIV-ODGOVOR**?

Poslovni pritisci na organizacije

TRŽIŠNI PRITISCI

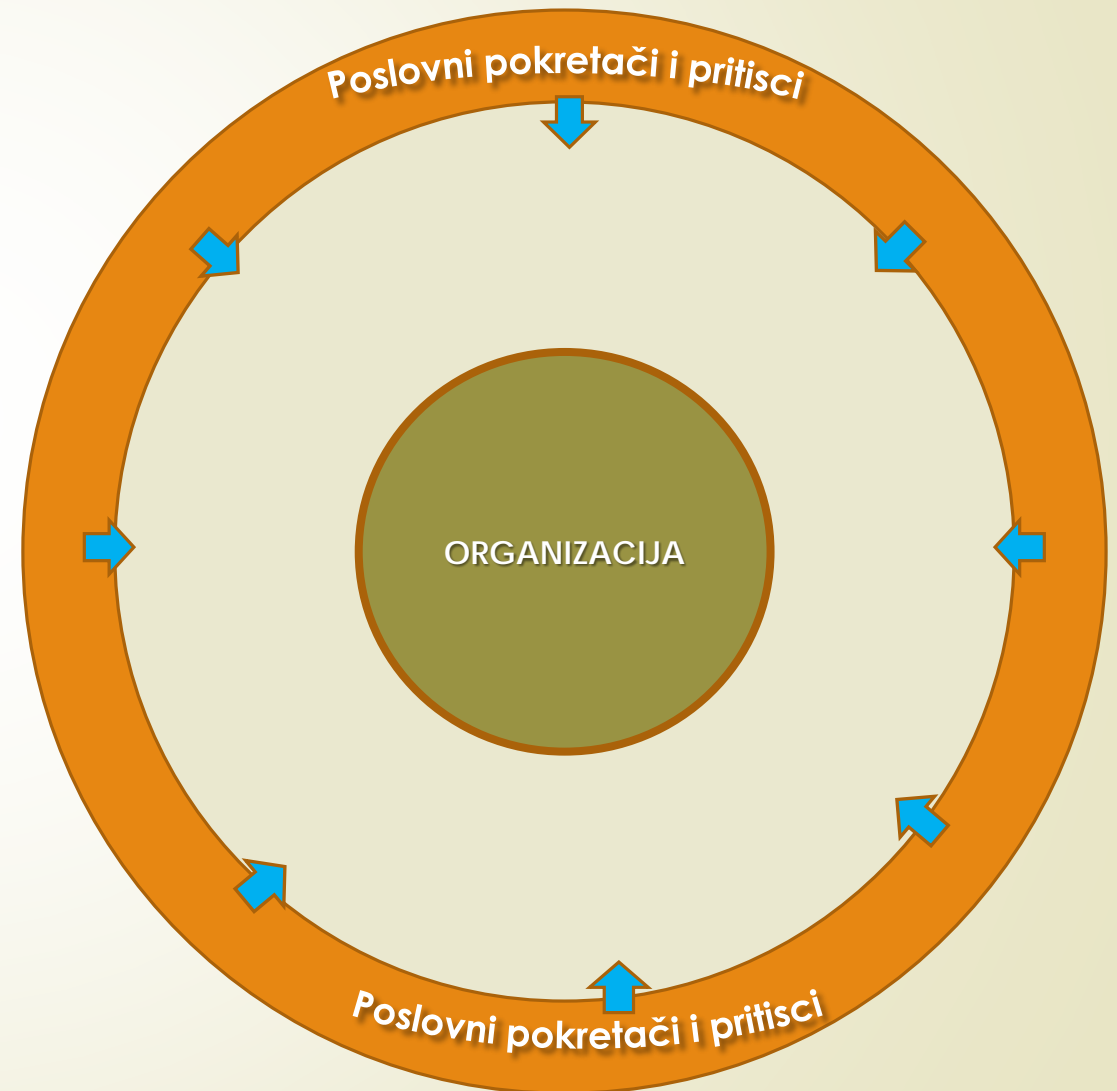
- Globalna ekonomija i snažna konkurencija,
- Menjanje prirode radne snage,
- Moćni potrošači,
- Menadžment odnosa sa potrošačima (CRM, prvi ciklus Lab. Vežbi je zasnovan OS softveru).

TEHNOLOŠKI PRITISCI

- Tehnološke inovacije i zastarelost,
- Informaciona pretrpanost.

DRUŠTVENI PRITISCI

- Društvena odgovornost,
- Vladine uredbe,
- Vladine deregulacije,
- Etičke teme.

Poslovni odgovori (1)

- ▶ Da bi poslovne organizacije uspele u ovako dinamičkom okruženju, moraju da preduzmu **TRADICIONALNE AKCIJE** za:
 - ▶ **SMANJENJE** troškova,
 - ▶ Veće **INOVATIVNE AKTIVNOSTI** na **PROMENI STRUKTURE** i samog poslovnog procesa.
- ▶ **KRITIČNE AKTIVNOSTI** odgovora na poslovne pritiske, kompanije moraju obuhvatiti sve poslovne procese u organizaciji, počevši od:
 - ▶ **DNEVNIH RUTINA** do
 - ▶ **STRATEŠKIH AKTIVNOSTI**.
- ▶ Odgovor poslovne organizacije može biti **REAKCIJA** na pritisak koji već postoji ili **ODGOVOR** na očekivane **BUDUĆE** pritiske.
- ▶ Većina poslovnih odgovora se **POSPEŠUJE** primenom **INFORMACIO-KOMUNIKACIONIH** tehnologija.

Poslovni odgovori (2)

▶ STRATEŠKI ODGOVORI

- ▶ PREGOVORI sa strateškim dobavljačima i kupcima radi **SPREČAVANJA RIVALA** da uđu na njihovu teritoriju - tržište.

▶ NEPREKIDNI DNEVNI NAPORI ZA POBOLJŠANJE

- ▶ Produktivnosti,
- ▶ Menadžmenta totalnog kvaliteta (TQM),
- ▶ Menadžmenta znanja,
- ▶ Procesu odlučivanja,
- ▶ Inovacija i kreativnosti,
- ▶ Korisničkog servisa.

Poslovni odgovori (3)

▶ REDIZAJN POSLOVNOG PROCESA

- ▶ Smanjivanje trajanja ciklusa i vremena dolaska na tržište,
- ▶ Ovlašćivanje radnika i saradnički rad,
- ▶ Pristup usmeren ka potrošačima, odnosno **CRM-u** (engl. *Customer Relationship Management*),
- ▶ Restruktuiranje i struktura bazirana na **TIMU**.

▶ POSLOVNA UDRUŽENJA

- ▶ Privremeni združeni poduhvat, Virtuelne korporacije.

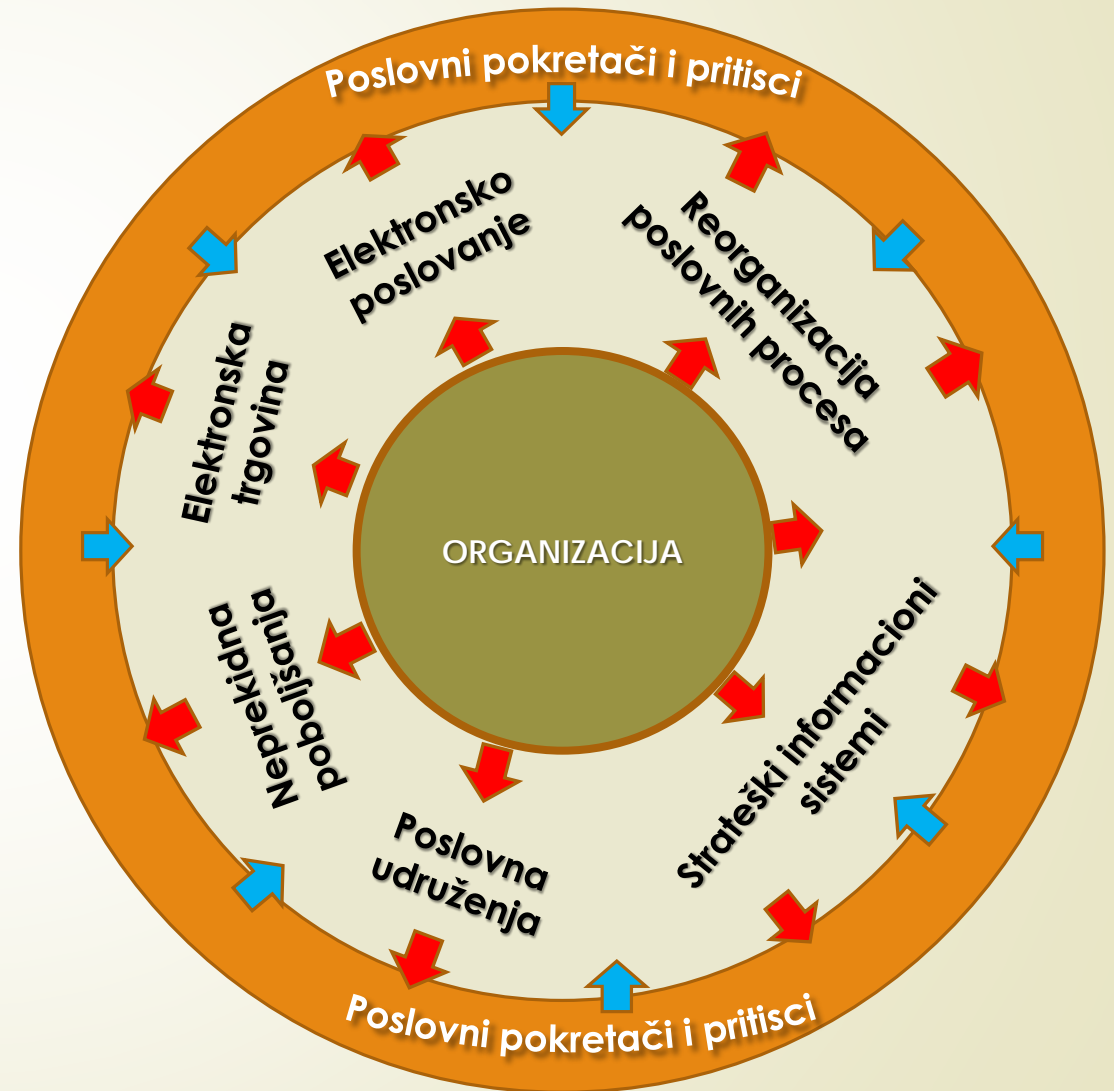
▶ ELEKTRONSKA TRGOVINA

- ▶ Predmet našeg interesovanja

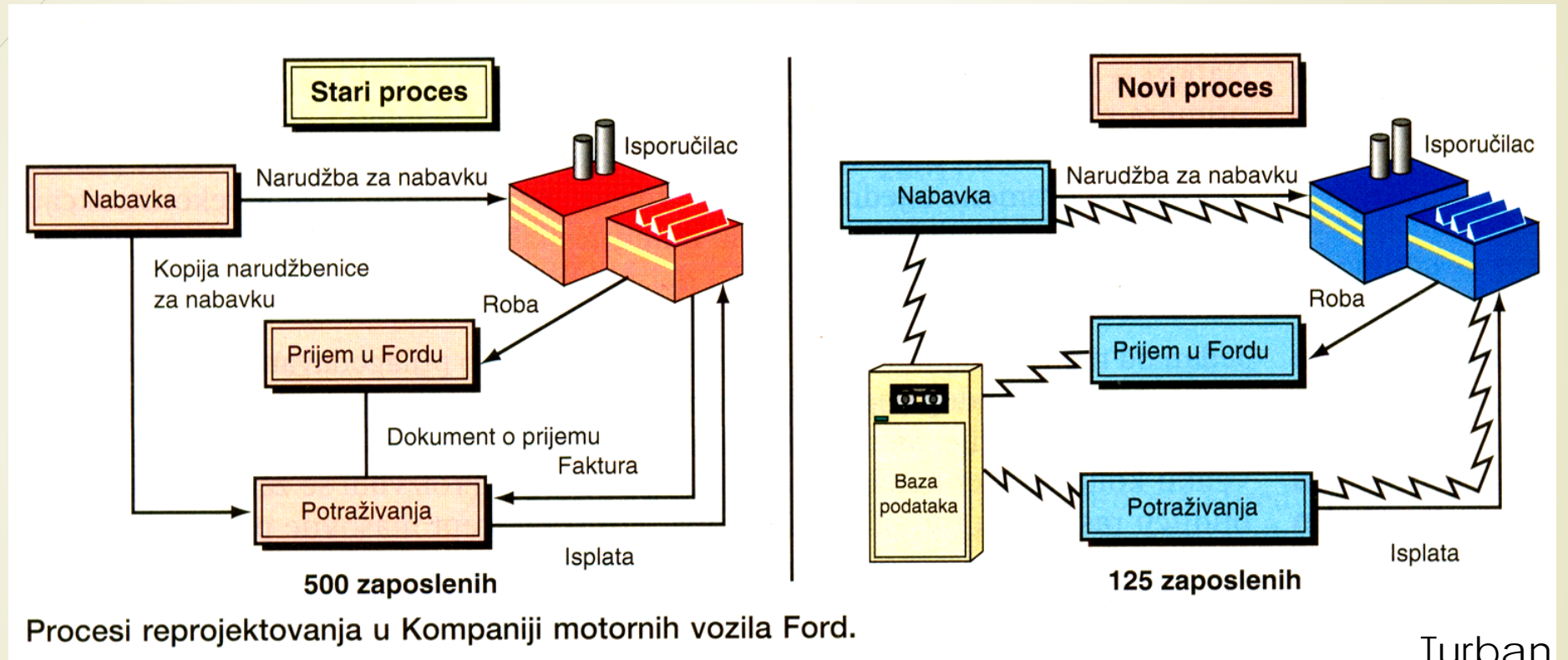
E-biz kao odgovor na poslovne pritiske

POSLOVNI ODGOVORI

- Smanjenje troškova,
- Promeni strukture poslovnog procesa,
- Većina poslovnih odgovora se POSPEŠUJE primenom IKT-a,
- Pregovori sa strateškim dobavljačima i kupcima,
- Menadžmenta znanja, procesa odlučivanja,
- Unapređenje korisničkog servisa,
- Smanjivanje trajanja ciklusa i vremena dolaska na tržište,
- Pristup usmeren ka potrošačima,
- Elektronsko poslovanje/trgovina.

Redizajn poslovnih procesa u FORD-u

- **STARI** poslovni proces je upošljavao 500 radnika.
- **NOVI** – reorganizovani poslovni proces baziran na IKT-u upošljava samo 125 radnika.
- U čemu se sastoji poboljšanje poslovnog procesa?

Osnovni pojmovi e-poslovanja

